

Van Amsterdam naar Gibraltar 1

Column *Jacques Grégoire*

Jacques Grégoire is kunstenaar en wandelt voor het tweede deel van zijn kunstproject van Amsterdam naar Gibraltar, in het spoor van de trekvogels naar het zuiden. Voor de Gierzwaluw zet hij zijn observaties op papier van de vogels en alle bijzonderheden die hij tegenkomt op deze reis van een jaar. Het is een kunstwerk, deze tocht langs de Maas, de Saône en de Rhône en vervolgens de kust van de Middellandse Zee, op zoek naar de basis van Europa door onderzoek naar de geomorfologie en de daaruit voortkomende verspreiding van vogels over het continent. Elke dag schetst en aquarelleert hij het veranderende landschap en portretteert hij in inkt de vogelsoorten die hij tegenkomt.

Herfst / Winter
Amsterdam naar Valence, Frankrijk

De vogeltrek naar het zuiden is net goed op gang gekomen op het moment dat ik besluit om met de tocht van Amsterdam

naar Gibraltar te beginnen. Om zo veel mogelijk van het seizoen mee te pakken loop ik gemiddeld veertien dagen, elke dag 29 kilometer, om daarna terug te keren naar huis of een pauze te nemen. Gedurende de tien tot veertien dagen rust

Veldleeuwerik

verwerk ik alle data en bereid ik me weer voor op het volgende gedeelte.

De eerste en zeer belangrijke plaats waar ik meer tijd neem is de Biesbosch. Het is rustig nu aangezien de toeristen die in de zomermaanden duidelijk aanwezig zijn nu verstek laten gaan. Op uitnodiging van boswachter Thomas, die mij heeft ontdekt via Instagram, loop ik een middag mee de dynamische natuur in. Dat het gebied invloed heeft van de getijden is duidelijk te zien aan het lage waterpeil en de modderige oevers waar Grote Zilverreigers naast elkaar een viswedstrijd houden. Vanaf een plek tussen het riet zien we een paartje Zeearenden badden. Ze lopen met hoog opgetrokken klauwen door het ondiepe water en spoelen zich af, waarbij de spetters als een douche in de rondte vliegen. Het terrein waar we bij staan is niet lang geleden toegevoegd door Rijkswaterstaat als opvangbekken om overlast te voor-

komen, door overtollig water na zware regenval de voormalige polders in te laten stromen. In de ogen van Rijkswaterstaat heeft dit gebied natuurwaarde nul. Dat vogels zich niets van deze typering aantrekken is duidelijk, want het is een waar vogelparadijs.

Het gebied ten zuiden van de Biesbosch steek ik door om bij de rivier de Maas te komen in het zuiden van België.

Onderweg zie ik de geologische ondergrond veranderen van klei naar zand, naar de eerste holle wegen door ijzerhoudend kalkzandsteen. De zilverreigers zijn verdwenen vanaf het moment dat het water door het ijzer rood begon te kleuren. Zangvogels trekken zich er duidelijk minder van aan, want Pimpelen, Koolmees, samen met Boomklever, Zwarte Kraai en Goudhaantje zijn er in overvloed.

De temperaturen en het weer waarin ik loop zijn constant: nooit warmer dan 8°

Van Amsterdam naar Gibraltar

De Gierzwaluw

C, bewolkt met bijna elke dag horizontale regen. De rivieren stromen goed en de uiterwaarden zijn ondergelopen. Het pad dat ik beloop gaat voor het grootste gedeelte door de uiterwaarden of langs het Maas-kanaal. Dat houdt in dat een geplande tocht van 25 kilometer noodgedwongen uit kan lopen tot 40 kilometer, waarbij ik verkleumd, nat en hongerig raak. Een slaapplek regelen tijdens de voorbereiding van de tocht is essentieel, eten is overal wel te koop, althans dat dacht ik. In de winter in Noord-Frankrijk zijn alle restaurants gesloten en winkels zijn er niet in de dorpen op mijn route door de natuur. Over een afstand van 500 kilometer kom ik overdag geen enkel persoon tegen!

Wat ik wel tegenkom zijn Kraanvogels,

die zich op eilandjes in de rivier de Maas hebben verschanst en die daar de nacht doorbrengen, veilig voor vos en vijand. Het zijn er niet een paar, nee het zijn er honderden en hun getrompetter is de hele dag in de lucht te horen. Deze vogels zijn al weer bezig met de voorbereiding op een nieuw broedseizoen, terwijl de meeste andere soorten nog ver in Afrika zitten. Door aanpassing van de loop en het beheer van de rivieren zijn die, net zoals bij ons in Nederland de uiterwaarden, als overstromingsgebied ingericht om hoge waterstanden het hoofd te bieden. Dit heeft als gevolg gehad dat de Kraanvogels hun trek naar het noorden, van het westen naar het oosten hebben verlegd en dat in de wintermaanden nu ook grote aantallen Kraanvogels in de Camargue

De Gierwaluw

blijven.

Via de Rhône en de Saône hebben ze een hoofdroute gevonden naar het noorden, naar de Maas, die nu ook veiliger is dan vroeger.

Aan weerszijde van de Maas zie ik het landschap veranderen terwijl ik langzaam maar zeker dichterbij de bron kom. Tot dan toe heb ik alleen in het dal gelopen, nu moet ik ineens heuvels afdalen en opklimmen die doorkruist zijn met beken die westwaarts stromen.

Elke dag word ik begeleid door drie spechtensorten: de Grote Bonte -, de Groene - en de Zwarte Specht.

Terwijl ik door uitgestorven dorpjes loop, zie en hoor ik Goudvinken en er zijn altijd Putters.

De Veldleeuwerik zingt hier ook in de winter zijn lied, zoals ik al had opgemerkt op mijn vorige reis: de Veldleeu-

werik blijft het hele jaar in de omgeving. Buizerd en Rode Wouw wisselen elkaar af in het glooiende terrein.

Terwijl ik na een lange natte dag opdroog in een huis dat Napoleon voor een van zijn Maitresses heeft laten bouwen, in de kamer waar Victor Hugo heeft geschreven, kijk ik naar buiten en zie hetzelfde onveranderde uitzicht dat zij moeten hebben gezien. Kramsvogels, Torenvalken, Witte- en Gele Kwikstaarten, Kepen, zilverreigers en elke honderd meter een nieuwe IJsvogel. Na een aantal dagen ben ik de tel kwijt geraakt, maar het moeten er honderden zijn geweest. De vogels die ik tot nu toe heb gezien zijn alle eigenlijk Noord-Europees. Er zijn geen echte vreemde observaties, behalve dan een Zwarte Zwaan en de Kraanvogels die voor de tijd van het jaar veel te noordelijk zaten.

IJsvogel

Het land en de manier waarop het bewerkt werd was tijdens deze tocht eentonig: voornamelijk grasland met raaigras, de bossen bestonden allemaal uit bomen die niet ouder waren dan hooguit vijftig jaar. De ondergrond veranderde nauwelijks, soms met iets meer kalk waardoor het water lichtblauw werd, of rood in het geval van aanwezig ijzer, maar dit was niet merkbaar in de aanwezigheid van speciale soorten.

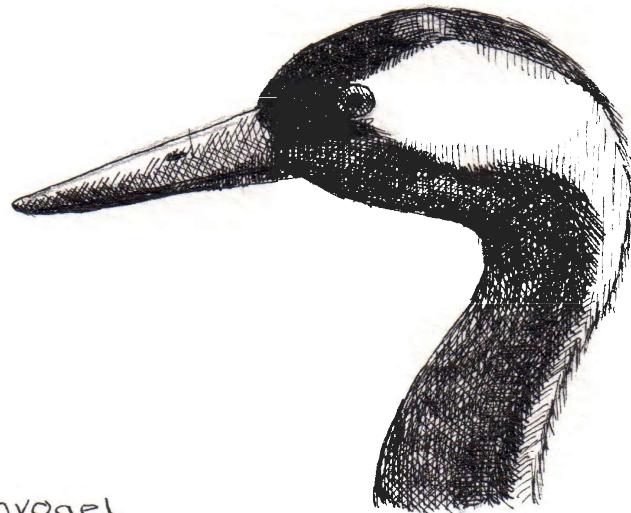
Tegen het einde van de winter heb ik Lyon achter me gelaten. Ten oosten van mij voeden de riviertjes uit de Franse Alpen de Rhône, het is februari.

Op deze route tot nu toe heb ik 41 verschillende soorten vogels gezien.

Ik was niet voorbereid op de armoede van het Franse platteland, de lege dorpen, de agressie die ik tegenkwam in

de voorsteden van Dijon en Lyon waar ik voor het eerst in mijn leven gediscrimineerd werd, en de enorme hoeveelheid plastic die overal langs de paden en wegen lag. Heineken is het meest weggegooid merk bierblik in Frankrijk. Door alles lopend af te leggen en me niet te beperken tot de mooie plekken gedurende het mooiste seizoen zag ik het rauwe van België en van Frankrijk. Vogels zijn er wel maar niet in de mate die je zou denken. De grote verrassing was de dagelijkse ontmoeting met Kraanvogels en het idee te hebben compleet alleen door een uitgestorven landschap te lopen. Ik heb 1168 kilometer afgelegd tot aan Valence.

Volgende keer het voorjaar van Valence naar Barcelona, over de Pyreneeën waarbij de invloed van de Middellandse zee

kraanvogel